



Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè
instituenda - Complectens vatios & solidos modos juvandi & consolandi
diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

Cap. V. De Capptivorum Apostolica confortatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

S. Jeremiæ dicentis c. 11. *Tu autem Domine Sabaoth, qui iustitias iustè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam eis, tibi enim revelavi causam meam.* Profectò qui tali modo vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, uti sapiens Eccl. 28. c. ait; unde S. August. in Ps. 102. hortatur omnes; *Ferò iniurias securus esto, faciet enim misericordias DEVS, & iudicium omnibus iniuriam accipientibus.*

X. Præterea verò etiam in memoriam illi revocet, quod nulla re magis se vindicare ab Inimico possit, quam si nihil faciat injuriæ ejus; ita enim docet S. Hieronymus in Epistola ad Hebræos, dum ait: *Nihil ita confusam facit injuriam agentis, sicut fortis & mitis patientia tolerantis, & neque in opere, neque in lingua se vindicantis.*

XI. Suadeat illi, ut Justitiam DEI consideret, illique totam vindictam committat, ut qui ipse Rom. 12. dicit: *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Unde rectè S. Chrysostomus ho. 53. ad Pop. *Cùm nos ipsos, inquit, ulciscimur, DEVS nos non defendit: cùm autem ipsi concedimus vindictam, plus, quam expectamus, efficitur.* Ita S. Ignatius expertus est, uti Ribadeneira l. 5. vit. c. 2. testatur, contra quem cùm Pater quidam impetu animi abreptus acerbior extitisset, & S. Ignatius pro ipso in Missa magnam vim lacrymarum profundens dixisset: *Ignolice Domine, parce Domine: respondit Dominus: Sine me, ego enim pro te vindictam sumam: ego, nisi respiciat, ultor existam.* Quod & factum, nam dum Pater ille in templo quodam Sanctorum reliquias intuebatur, inter ossa etiam hominis vultum vidit truci aspectu intentantem flagellum, nisi Ignatio pareret. Eo viso, quamquam ille tumorem non nihil represserit, multis tamen, magnisque molestijs affectus est.

CAPUT V.

DE CAPTIVORVM APOSTOLICA
CONFORTATIONE.

DE Confortatione inscribitur hoc caput, quia, licet plura sint officia, quæ Operarium erga captivos præstare oportet, ipsa tamen confortatio meritò præcipuum, & velut scopus cæterorum æstimatur, uti ex iis, quæ in toto hoc capite dicuntur, apparebit. Ut verò melius, faciliusque, quæ hoc loco dicenda sunt, intelligantur, notandum est, duplicis generis esse

se captivos; nempe aliquos, qui ob leviora delicta captivi detinentur, ideóque meritò spem liberationis concipere possunt; alios verò, qui ob capitalia crimina in carcerem sunt conjecti, ideóque spem redemptionis nullam habent, aut exiguam certè. De utrisque hoc capite agetur, ita tamen, ut priùs ea explicentur, quæ ambobus communia sunt, & postea ea, quæ solum captivis posterioris generis, seu damnatis ad mortem propria sunt, subjungantur.

§. I.

Cur & quomodo Operarius Captivorum specialem curam suscipere debeat.

TRia præcipuè sunt motiva, quæ meritò non leviter impellere debent Operarium, ut singulari cum caritate & fervore Captivorum curam suscipiat. Primum ipse DEUS offert, qui, cum Matt. 25. dixerit: *Quandiu fecistis uni ex his Fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Et iterum ibidem: *In carcere eram, & venistis ad me:* haud dubiè magnum sibi quoque obsequium præstitum ab Operario ceusebit, si eo, quo par est, zelo Captivos visitabit, atque ad ærumnas fortiter & christianè tolerandas suis adhortationibus confortabit. Quis autem si Christum in carcere detentum videret, non summa cum alacritate visitaret, & omnia, quæ posset, quantumcunque dura & difficilia obsequia exhiberet?

II. Alterum motivum ex ipsorum Captivorum misero statu, seu ipsa captivitate desumitur; cum enim hi non modò ipsas carceris molestias & incommoda, puta fœtorem, duritiem, obscuritatem, & victus tenuitatem, omniumque delectationum carentiam, sed etiam libertatis ac famæ, quæ duo inter naturalia hominis talenta meritò præcipua numerantur, privationem pati cogantur; & præterea, quia otiosi & solitarij plerumque esse coguntur, mille tentationibus & periculis sint obnoxij, meritò fido aliquo amico opus habere creduntur, qui in tanta necessitate ipsis solatio suo succurrat, piisque consilijs & monitis à tot tantisque periculis eripiat, atque defendat, ne, ut alibi dixi, ejusmodi Captivi causam habeant, querendi contra Operarium, ejusque caritatem imperfectam criminandi, ut, qui in minoribus necessitatibus tam promptè ac ferventer adsti-

adstiterit, in extrema verò miseria constitutis, opem, auxili-
umque præstare neglexerit.

III. Tertium motivum ex ipsius Operarij mercede ac
præmio, quod ob talem misericordiam caritatèque præsti-
tam jure merito sperare potest, desumitur; cum enim DEUS
Luc. 6. promiserit, quâ mensurâ mensus misericordiam ac
caritatem quis fuerit, eâdem remensum iri, imò mensuram
bonam, confertam, coagitatam, & superfluentem in sinum
datum iri omnibus illis, qui misericordiam erga alios libera-
liter exercuerint, facilè apparet, quàm grande præmium olim
accepturus sit Operarius, qui tam præstantia caritatis & mise-
ricordiæ obsequia Captivis exhibuerit; quàmque meritò spe-
rare queat, se quoque, ubi similem fortè in necessitatem post-
vitam hanc mortalem in Purgatorio incidit, similem mi-
sericordiam ac solatium experturum.

IV. Porrò ut hoc in genere muneri suo plene atque
perfectè satisfaciatur, quatuor potissimum officia Captivis præ-
standa existimabit; quorum primum est, ut ad captivitatis
pœnam cum debito fructu, meritòque sustinendam præparen-
tur. Alterum est, ut piæ, utilisve occupationes, quibus a per-
nicioso otio, Diabolique infidiis sese defendant, illis præscri-
bantur. Tertium est, ut contra varias tentationes, quæ hoc
tempore eosdem præcipuè infestare solent, potenter munian-
tur. Quartum est, ut, si fortè omnino ad mortis supplicium
condemnentur, ad illud Christiana patientia atque constantia
subeundum efficaciter disponantur. Quæ omnia, quâ ratione
solidè, magnòque suo & Captivi solatio, commodòque præ-
stare queat, in sequentibus §§. demonstrabitur.

§. II.

Quomodo Captivi ad captivitatis pœnam fructu-
osè sustinendam præparandi sint.

I. **Q**uamprimum intellexerit Operarius, Captivum alla-
quem carceri, in quo diutiùs detinendus creditur,
mancipatum esse, eundem primo quoque tempore visitare stu-
deat, &, ubi carcerem ingressus fuerit, humaniter & amicè salu-
tetur, atque ad solatium illi afferendum se venisse significet.
Aliqui etiam, quam ob causam in carcerem conjectus sit, in-
ter-

terrogandum putant, sed quia hâc ratione ad delictum suum proprium commemorandum impelleretur, quod ob naturalem verecundiam, vel, si in iudicio de crimine nondum convictus, ob timorem revelationis non libenter faciet, ideo præstat ejusmodi causam ex ipso carceris Custode ante ingressum investigare.

II. Post benevolentiam amica salutatione comparatam, poterit per varias quæstiunculas eundem paulatim ad officium suum præstandum præparare. Quare poterit in primis quærere, quomodo valeat? quamdiu jam detineatur in hoc carcere? an non tempus illi sat longum videatur? quomodo fallat, & transigat tempus? an noctu possit dormire? an interdiu etiam quandoque somnum capere modicum consueverit? qui cibus & potus ipsi porrigatur? an nihil ei desit de rebus ad naturam, vitamque sustentandam necessariis? an non gravis admodum & molestus hic carcer sit? ex quibus quæstionibus & responsis datis si advertat, aliquid ipsi deesse, quod ipse Operarius illi vel propriis, vel aliunde comparatis sumptibus procurare possit, atque id se facturum promittat, enimvero non modicum comparatæ benevolentia augmentum adjiciet.

III. Ubi ejusmodi quæstiones præmiserit, non erit ipsi difficile, occasionem captare, ad ipsam præparationem Captivi inchoandam, quæ quidem in tribus præcipue capitibus generatim loquendo consistit. 1. Ut Justitiam & Providentiam DEI cum debita reverentia agnoscat, & veneretur. 2. Ut eadem Justitiæ se cum profunda demissione subjiciat, atque adeo tam ipsam carceris pœnam, quam ea, quæ ipsam comitabuntur, vel sequentur, magna cum æquitate, animique resignatione, ac patientia excipiat. 3. Ut, quò majori cum DEI benedictione, proprioque merito pœnam hanc, & miseras carceris sustineat, sese in statu gratiæ per veram contritionem, aut, si delictum capitale non sit, etiam per confessionem constituere studeat; quæ quidem capita, ut tantò facilius, certiusque obtineat, sequentes industrias usurpare poterit.

III. Et primò quidem certò ipsi persuadeat, nihil in hoc mundo accidere, quod non à sapientissima DEI providentia ordinatum, aut permissum sit; uti jam pridem Spiritus Sanctus prædixit Eccl. 11. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & bone-*

honestus à DEO sunt. Et non est malum in civitate (imò in toto orbe) quod non fecit Dominus. Secundò pariter eadem persuadere conetur, eundem DEUM justissimum quoque esse: nam ita Danielis 9. c. tres Pueri in fornace Babylonica constituti confitebantur dicentes: *Benedictus es, Domine DEUS Patrum nostrorum, & laudabile, & gloriosum nomen tuum in sacula, quia iustus es in omnibus, quia fecisti nobis, & universa opera tua vera, & via tua recta, & omnia iudicia tua vera.* Quem in finem proderit exemplum S. Ephrem ex Alphabeto Christi f. 130. vel Viridario P. Raderi p. 1. Febr. 1. recendere, qui, cum in carcerem propterea coniectus esset, quòd Oratum Prædonibus de nocte viam ad gregem ovium monstrasset, eaque de causa graviter ipse lamentaretur, & se ab ea culpa immunem diceret, post quadraginta dies Angelus ei apparuit, meminisse iussit culpe, quã ante duos menses contraxerat, dum pauperculi hominis vaccam prægnantem tam diu lapidibus exagitavit, donec vitulum per abortum enixa, mortua conciderit, & præterea ipsum etiam Pauperculum de Authore litigantem, contumeliosus à se verbis graviter sauciatum dimisit. Sed & idem duobus Carceris socijs evenisse, ut qui quòd homicidium & adulterium, ob cuius suspicionem in carcerem fuerant coniecti, non admiserint, sed tamen alia delicta patrârint (dum scilicet alter videns duos inter se litigantes, & unum eorum de ponte dejectum, & auxilium implorantem, cum potuisset, ab interitu non eripuit; alter verò falso iuramento testatus est, sororem duorum Fratrum adulterium commisisse, sicque effecit, ut à communi hæreditate excluderetur) ob quã iusto DEI iudicio in carcerem includi sint permitti. 3. Denique persuadeat, etiam benignissimum simul & optimum esse DEUM; uti præclare S. Basiliius hom. 8. ex variis indicavit, dum dixit: *Vnum in mentibus nostris præsumptum oportet, quòd nihil eorum, quã nobis accidunt, malum sit, aut tale, ut melius illo excogitare queamus.* Et id ipsum confirmat S. Damascenus, omnia, inquit, quã DEI providentiã sunt, pro cherrimè ac divinissimè fieri necesse est, atq; ita denique, ut meliori modo existere prorsus nequeant. Ex quibus omnibus factum erit Captivo, Providentiã & Justitiã DEI agnoscere, & exclamare cum Regio Psalte Ps. 118, *Iustus es, Domine, & non*

Haec iudicia tua. Tribulatio & angustia invenerunt me. mandata tua meditatio mea est.

IV. Porro ut non agnoscat duntaxat hanc justitiam, sed eadem etiam perfectissime subjiciat sese, atque adeo captivitatem, & omnes ei annexas miseras æquo ac patienti animo sustineat, doceat illum Operarius, tanti mali causam (uti & omnium aliorum) potissimum peccatum esse; uti enim è terra ascendit materia, ex qua tonitrua & fulmina homines percussio generantur: ita in cælos quoque homines materiam itz divinæ, scilicet peccata, mittunt. Unde S. Chrysostomus, *ausferamus, ait, malorum fontem, & omnia malorum sistens fœntia.* Hortetur ergo captivum, ut velut obediens filius agnoscat paternam charitatem, & carceris pœnam cum patientia & resignatione accipiat; sic enim & DEVM ad patendam citius permovebit, & suam ipse pœnam levius tolerabit; nam, ut S. Gregorius lib. 10. mor. c. 5. ait: *Quasi aqua ignis exinguitur, cum surgente furore animi, sua cuique ad mentem culpa revocatur.* Et: *Dolor flagelli temperatur, cum culpa cognoscitur, quia tanto quisque ferramentum Medici patientius tolerat, quando magis putridum esse conspicit, quod secatur.* Certe facilis erit consolatio, ut idem Doctor ait, si inter flagella, quæ patimur, delicta, quæ fecimus, ad memoriam revocemus. Alloquatur quoq; ipsum illis D. Pauli ad Hebr. 12. verbis: *Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigari, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem Filium, quæ recipit.* Jubeat proin ipsum cum S. Psalmista dicere. ps. 12. *Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.* Aut cum pio Asceta l. 3. de vita Christi. c. 52. *Quid dicam reus, & omni confusione plenus: non habeo os loquendi, nisi hoc tantum verbum: Peccavi, Domine, peccavi, miserere mei, ignosce mihi. Sine me paululum, ut plangam dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrarum, & operam mortis caligine.* Quid tam maxime à reo & misero Peccatore requiris, nisi ut conteratur, & humiliet se pro peccatis suis in vera contritione, & cordis humilatione, auferatur spes venia, reconciliatur perturbata conscientia, reparatur gratia perditæ, tuetur homo à futura ira, & occurrunt sibi in osculo sancto DEVS, & pœnitens anima.

V. Denique ut non audire debeat illam D. Pauli instruct. III.

M

pro-

properationem Gal. 3. *Tanta passi estis sine causa?* id est, frustra, & sine ullo fructu, hortetur eum, ut se ante omnia in actu gratiæ constituat, vel per ipsam confessionem, vel contritionem certè, quem in finem mox præire poterit formulam contritionis recitando, aliòsque actus huc pertinentes elicendo, ut mox dicetur; vel ipsam confessionem, si sponte confiteri voluerit, excipere, nisi fortè tempus aliquod illi ad præparationem concedendum videatur. Subinde hortetur, ut bonam intentionem eliciat, quâ protestetur, se omnes captivitatis molestias non tantùm pro satisfactione peccatorum suorum, sed etiam ex amore DEI libenter, fortitèrque sustinere velle, ita ut, etiamsi suâ culpâ meritis eas non fuisset, tamen ex hoc solo titulo, quòd DEVS sic permisisset, æquissimo animo suscipere paratus foret; sic enim eas ipsas persequi in Martyrij palmam conversurum, sicut olim S. Ludgatus teste Ribadeneira in ejus vit. 6. Junij, cum optâisset pro fide & justitia perinde, ut S. Agnes fecerat, mortem appetere, audiuit à Christo, ob hoc desiderium ipsam habituram in cælo coronam S. Agnetis gloriæ similem, eò quòd DEVS coronam voluntatem, ubi non invenit facultatem.

VI. Quia verò rarò ejusmodi Captivi sufficientes sunt, ut per seiplos possint tales actus & intentiones elicere, ideo poterit Operarius ipse sequentem orationem, in qua omnes actus ad hanc præparationem pertinentes succinctè continentur, aut aliam similem prælegere.

O justissime, & misericordissime DEVS, ego indignus Famulus tuus, & maximus Peccator, firmillimè credo, nihil sine tua voluntate ac providentiâ nobis accidere; &, quidquid evenire permittis, per summam tuam sapientiam & bonitatem ad tuam gloriam & nostram salutem ordinari. Agnosco proinde hanc captivitatem pro singulari beneficio, atque amplissimas pro eâdem tibi gratias persolvo, optans ex animo, ut tam pro hoc, quàm pro innumeris aliis beneficiis æternùm gratum exhibere me valeam.

O mitissime DEUS, confiteor humili & contrito corde, quòd te summum bonum meum super omnia dilectum sæpe, gravitèrque hæctenus offenderim, atque adedò pœnam istam justissimè promeritus fuerim. Doleo proinde ex corde, quòd iram tuam justissimam peccatis meis provocârim, iterùmque summas ago gratias, quòd tam paternè me corripas, paratusque sum, hanc pœnam à te mihi decretam cum summa patientia & obedientia sustinere, ut justitiæ tuæ satisfaciam, & omnia mea peccata condignè expiem.

Quia verò, O benignissime DEUS, nos ipse hortatus es, ut in tempore tribulationis ad te confugiamus, & auxilium petamus, idedò & ego afflictus Peccator ad te recurro, & cum dilecto Filio tuo humillimè precor; *Pater, si possibile est, transeat calix iste à me, verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.* Si ergo, ô piissime Pater, ad honorem tuum & salutem meam expedire cognoveris, ut captivitatem hanc diutiùs patiar, fiat voluntas tua. Id unum rogo, ut, quoniam ex me nihil sum, & possum, efficacem tuam gratiam largiri digneris, quâ omne id, quòd de me disposueris, de manu tua promptissimè suscipere, & cum debita patientia ex purissimo tui amore sufferre queam.

Ego quidem, ô dilectissime DEUS, omnem spem meam in infinita tua bonitate colloco, certòque confido, te non passurum, ut ultra vires meas excrucier, sed in omni mea tribulatione fideliter adstiturum. Hæc certè fiducia animatus jam nunc omnes has afflictiones meas tibi in unione passionis Christi Filij tui, B. Virginis & omnium Sanctorum ad tuam & eorundem Sanctorum tuorum gloriam humillimè offero,

fero, devotissimèque precor, ut easdem in debita satisfactionem clementer suscipere, & sicut passio Filij tui consortem me esse voluisti, ita & gloriæ quondam consortem efficere digneris. Per eundem Christum Dominum nostrum, Amen.

O Sanctissima Mater mea MARIA, O S. Angele Custos, O Sancte, cujus nomen indignus gero, O S. Pauline, & Leonarde Captivorum misericordissimi Patroni, O omnes Sancti, quotquot olim captivi propter DEUM extitistis, cæteri que Patroni mei, intercedite, quæso, pro me, gratiâque à DEO impetrate, ut juxta exemplum vestrum captivitatem hanc meam, aliâsq; tribulationes cum debita patientia & caritate, quamdiu DEO visum fuerit, supportate, & tandè in æterna gloria vobis associari merear, Amen.

Fidelium animæ per misericordiam DEI requiescant in pace, & pro me, aliisque Peccatoribus intercedant.

§. III.

Quomodo utiliter occupandi sint Captivi.

I. Cùm sapienter suaserit S. Hieronymus epist. 4. *Facit aliquid operis, ut te semper Diabolus inveniat occupatum*; nec minùs veraciter dixerit Cassianus l. 10. instit. c. 23. hanc ab antiquis Ægypti Patribus sancitam esse sententiam operantem hominem dæmone uno pulsari, otiosum verò ab innumeris spiritibus impugnari; meritò ex primarijs Operarij circa Captivum curis ea etiam esse debet, ut, quantum personæ, locique circumstantias licuerit, utiliter semper occupatum teneat, & hac ratione plurimis tentationibus, periculisque eripiat. Triplicis autem potissimum generis occupationes reperio, quæ ejusmodi Captivis præscribi possunt, eas videlicet ipsas, quas olim Angelus S. Antonio eremiæ studium concipienti ostenderat, dum interdum manibus laborare, interdum orare, interdum legere, aut cibum capere

conspicuum est, quæ ipsa etiam Captivis commendari videntur posse.

II. Primò ergo, si fieri possit, ei laborem manuum commendet, maximè, si artem aliquam nòisset, quæ nullo instrumentorum apparatu indigeret, & ex qua lucellum aliquod pro solatio, subsidiòque captare posset. Quòd si verò talem artem non nòrit, possit autem Familiam Custodis carceris in rebus ad domesticum obsequium & victum pertinentibus, salva carceris clausurâ, juvare, utiliter omnino ei suadebitur, ut, si quidem personæ dignitas non obstet, ejusmodi laborem fallendi otij, & charitatis, humilitatisque exercendæ gratiâ interdum suscipiat. Quia tamen rarior ejusmodi occasio se apud Captivos offert, ideo

III. Secundò eidem, si legere didicerit, lectionem libri cujusdam spiritualis suadere poterit, & talis maximè, qui ipsum solatio afficere, atque ad patientiæ, constantiæque imitationem excitare possit. Quales esse exempli gratia possunt Vita Christi ab Adamo Walasser conscripta, Vitæ Sanctorum à Suario & aliis collectæ, Liber Genealogiæ Christi vel B. Virginis (germanicè *das Stammenbuech*) Ars semper gaudendi ab Alphonso Antonio de Sarasa composita, Heliotropium, Gymnasium Patientiæ, Æternitas, Cælum, aut Rogus Damnatorum P. Hieremiæ Drexelij, Pædagogus Christianus in secunda præcipuè parte, *Trostbrunn* P. Georgij Vogleri, *Haus Apotecæ* D. Georgij Pistorij, & similes. Ad eundem finem etiam servire possunt libri aliqui varias Sanctorum Martyrum effigies, eorumque Martyria representantes; quales quidem libros expediret sumptibus Magistratus, vel certè privatarum quarundam personarum eleëmofynâ coëmptos in publica custodia asservari, aut saltem ab ipso Operario domus in hunc usum paratos haberi, & tantò libentiùs Captivis commodari, quantò majus illi ex tali lectione solatium, fructumque sperare meritò possunt.

IV. Quia verò multi omnino legere non sciunt, aut certè ob carceris obscuritatem non possunt, ideo tertia, eaque omnibus communis occupatio superest, ipsa scilicet oratio, quæ tantò efficacius Captivis commendari debet, quantò majorem habent causam, divinam sibi Clementiam propitiandi, auxiliùmque ad fortiter perferendas captivitatis calamitates

mitates implorandi. Porro etfi non ignorem, varios mo-
 & exercitia orandi à varijs Authoribus præscribi, univertim
 tamen in ijs usurpandis sequentes tres regulas observanda
 cenfeo. 1. Ut certæ aliquæ preces, aliâque pietatis exerci-
 tia ad præsentem statum magis accommodata eligantur, quæ
 quotidie singulari cum diligentia ac devotione perfolvan-
 tur. 2. Ut illæ preces præ aliis assumantur, & frequenten-
 tur, quæ ab Ecclesia approbatæ, atque ab eadem constant
 usurpatæ sunt, quales sunt Oratio Dominica, Salutatio An-
 gelica, Symbolum Apostolorum, aut Nicænum, aut S. Atha-
 nasij, Psalmodia Sacra, Antiphonæ B. Virginis, Cantica Sa-
 cra, Litanix, Corollæ peccatorix &c. 3. Ut doceantur Ca-
 ptivi, quâ ratione etiam ipsi mentem per jaculatorias preces
 & suspiria elevare, & tum se adversus diabolicas suggestiones
 tueri, tum ad exemplum Davidis os suum aperire, spiritum-
 que solatij & confortationis attrahere possint. In quibus ta-
 men omnibus suadendis magnopere cavere debet Operarius,
 ne discretionis limites transgrediens plus æquo oneret Cap-
 tivum, & fastidium creans efficiat, ut anima ipsius saturata cal-
 care incipiat favum suavissimum spiritualium horum exer-
 citiorum.

V. Cæterum ut sciat Operarius, quæ præcipuè exercitia
 pietatis suadere debeat, ego sequentia potissimum suadenda
 censerem. 1. Ut, ubi manè evigilaverit, mox principium diei
 à devota oratione auspicietur, & primarios tres virtutum actus
 eliciat, agratitudinis scilicet pro nocturna custodia, alijsq; be-
 neficiis; contritionis ob peccata tum illâ nocte, tum alijs
 commissa: & intentionis bonæ, quâ opera illius diei DEO
 ac SS. Patronis suis consecret. Et si verò praxis maritima he-
 jus precatationis cui vis sit libera, hæc tamen, quæ sequitur, sin-
 plicioribus, & in oratione frequentanda minùs exercitiam
 hominibus accommodatissima, ideòque maximè commen-
 danda videtur, ut scilicet, ubi è lecto surrexerint, genibus pro-
 stratis Crucem majorem forment, dicantque;

Benedictio DEI omnipotentis, Patris, & Filij, &
 Spiritus Sancti.

Benedictio Domini mei JESU CHRISTI, San-
 ctissimæ Matris ejus, & S. Josephi.

Bene-

Benedictio SS. Patronorum meorum, Sanctorum
hujus diei, & omnium Electorum suorum descendat
super me, & maneat semper.

Postea verò ubi vestes induerit, hæc suspiria subjungat
supradictos tres actus continentia.

Benedicta sit sacrosancta Trinitas, & omnes Cœli-
tes, quibus summas ago gratias pro omnibus benefi-
ciis hæc nocte, & alias exhibitis.

Benedicta sit Sacrosancta Trinitas, & omnes Cœ-
lites, quorum amore doleo ex corde de omnibus pec-
catis hac nocte & aliàs commissis, firmissimè que sta-
tuo, deinceps ea diligentissimè cavere.

Benedicta sit Sacrosancta Trinitas, & omnes Cœ-
lites, ad quorum honorem offero omnes cogitatio-
nes, verba, & opera hodie perficienda, ut defunctis
profint ad requiem, mihi autem & viventibus ad gra-
tiam ac vitam sempiternam, Amen.

Quòd si hæc suspiria (quæ non est necesse formalibus his
verbis concipi) servare vel elicere non possit, saltem ter Pa-
ter & Ave ad eundem finem recitet. 2. His precibus peractis
utiliter valde Litaniam Omnium Sanctorum jungerentur, ut
desideratam propitiationis divinæ gratiam multiplicatis In-
tercessoribus tantò faciliùs, efficaciusque obtineat. Post
quas Litanias lectioni spirituali, vel labori manuali vacare
possit. 3. Etsi SS. Missæ Sacrificio adesse præsens corpora-
liter non possit; ut tamen eidem spiritualiter intersit, omnino
laudandum est; unde docendus erit, quâ ratione audito ad
Missam pulsu se gerere, & fructus tam copiosi ipse quoque
participem se facere possit. Quem in finem libelli quidam
preparatorij pro singulis Missæ partibus aptas orationes & affe-
ctus suggerentes non parùm servient. 4. Valde etiam con-
sultum est, ut pro felici morte obtinenda singulis horis Salu-
tationem Angelicam recitare afuescat, quibus non incongruè
sequentem aspirationem subjungeret:

M 4

O Do-

O Domine JESU CHRISTE, propitius esto mihi maximo Peccatori, nunc, & in hora mortis meae, & da mihi patientiam in tribulatione mea, pro qua & pro omnibus beneficiis hâc horâ & per totam vitam acceptis gratias tibi, quàm possum, maximas ago.

Aliqui suadent, ut ad refrendam sanctissimæ Passiois Christi memoriam singulis horis mysteriū illud, quod eâ horâ peractum creditur, inferatur, dicendo v. g. horâ quartâ naturinâ: *Ave MARIA &c. IESVS pro me ter à proprio discipulo negatus, in cuius honorem & unionem offerre digneris omnia opera mea hâc horâ facienda:* & tum simili modo ad alias horas aliud mysterium inferendo v. g. pro hora quinta JESUS pro nobis apud Pilatum falsò accusatus. Pro sexta ad Herodem missus. Pro septima Barrabæ postpositus. Pro octava pro nobis flagellatus. Pro nona spinis coronatus. Pro decima ad mortem damnatus. Pro undecima crucem bajulans. Pro duodecima crucifixus. Pro prima te Joanni, & Joannem tibi commendans. Pro secunda felle & aceto potatus. Pro tertia mortuus. Pro quarta de cruce depositus. Pro quinta sepultus. Pro sexta Discipulis pedes lavans. Pro septima Sacrosanctum Corpus & Sanguinem Discipulis distribuens. Pro octava agoniam passus. Pro nona à Juda traditus. Pro decima à Judæis captus. Pro undecima à Discipulis derelictus. Pro duodecima ad Annam ductus. Pro prima apud Caipham colaphizatus. Pro secunda durissima per noctem perpeffus. Pro tertia vigilans & orans. Circa quas tamen horas notant, non esse tan anxie curandum, ut suo quodque mysterium tempore recolatur (id enim per noctem moraliter fieri vix posset) sed sufficere, si illâ horâ, quæ auditur, mysterium illi conveniens recolatur, reliqua autem quæ omissa sunt, vel omittenda prævidentur, simul eâ horâ, quæ proxima est omiffis, cum mysterio tunc recolendo recolantur. Hunc, inquam, modum aliqui non modicum solatium Captivis allaturum putant, eò quòd *nihil adeè durum sit*, teste S. Gregorio in Epist. *quod non æquanimiter toleretur, si Christi Passio ad memoriam revocetur.* Verumtamen quia ob mysteriorum multitudinem non tam facilè ab omnibus capi potest, non nisi cum magna confide-

consideratione proponendus, &, ut facilius capiatur, etiam scripto tradendus est. 5. Post meridiem Litanias de SS. Patronis Captivorum non incommodè recitaret, eò quòd horum Sanctorum Patrocinium tantò ferventiùs implorandum videatur, quantò illi ex concepta erga captivos misericordia proniores sunt ad illis succurrendum. Sic autem se habent illæ Litanie.

KYrie eleison, Christe eleison.

KYrie eleison.

Christe audi nos, Christe exaudi nos.

Pater de cœlis DEUS. Miserere nobis.

Fili Redemptor Mundi DEUS.

Spiritus Sancte DEUS.

Sancta Trinitas unus DEUS.

JESU pro nobis à Judæis comprehense.

Miserere nobis.

JESU vinculis constrictæ.

JESU in carcerem coniectæ.

JESU ad mortem damnate.

JESU ad montem Calvarie eductæ.

JESU pro nobis crucifixe.

S. MARIA Consolatrix Captivorum.

Ora pro nobis.

Omnes SS. Angeli Captivorum Custodes.

Orate pro nobis.

S. Petre è carcere liberate. Ora pro nobis.

S. Paule in carceribus abundantius detente.

S. Pauline.

S. Leonarde.

S. Petre Nolafce.

S. Raymunde Nonnate.

Omnes Sancti, qui unquam in carcere fuistis.

Omnes Sancti ad mortem damnati.

Omnes Sancti Martyrio affecti.

M 5

Pro-

Propitius esto. Parce nobis, Domine.

Propitius esto. Exaudi nos Domine.

Ab omni pusillanimitate. Libera nos Domine.

Ab omni impatientia.

Ab omni tristitia.

A morte perpetua.

Per captivitatem tuam.

Per accusationem tuam.

Per flagellationem tuam.

Per coronationem tuam.

Per damnationem tuam.

Per crucem & passionem tuam.

Per ignominiosam mortem tuam.

Per SS. Vulnera tua.

Peccatores. Te rogamus, audi nos.

Vt nobis parcas.

Vt ad veram pœnitentiam nos perducere digneris.

Vt veram omnibus Captivis patientiam largiri digneris.

Vt omnes Captivos consolari & confortare digneris.

Vt omnes Captivos in libertatem asserere digneris.

Vt omnes Captivos à mortis sententia liberare digneris.

Vt omnes animas Defunctorum è Purgatorij carcere educere digneris.

Vt nos exaudire digneris.

Agnus DEI, qui tollis
peccata mundi.

Parce nobis,
Exaudi nos, Domine.
Miserere nobis.

ÿ. Orate pro nobis Sancti Patroni.

℞. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Omnipotens sempiterne DEVS, qui sanctos Pa-

tronus nostros mirabili in Captivos caritate ac misericordia decorasti; te supplices exoramus, ut eorum meritis & precibus à vinculis & captivitate nostra liberati, liberis tibi mentibus servire valeamus. Per Christum Dominum. Amen.

6. Etiam Psalmi Pœnitentiales ut quotidie à Captivis recitentur, summopere suadendum est, S. Augustini exemplo, qui sub extremi morbi tempus, quando in lecto suo captivus quasi tenebatur, eosdem grandioribus literis descriptos ad lecti parietes affigi jussit, ut eorum quotidiana recitatione tanto facilius divinam Justitiam sibi conciliaret, atque ad beatam mortem disponderet. 7. Corona quoque B. Virginis tanto religiosius & ferventiùs quotidie percurrenda est, quanto majorem ex hac recitatione consolationem, opemque sperare potest. 8. Antequàm somnum capere velit, ejusdem Sanctissimæ Virginis Litanias Lauretanæ pro felici morte à Fidelibus dici solitas & ipse devotè recitet, eique consuetam conscientia suæ discussionem subjungens, consuetis precibus sese ad somnum capiendum accingat.

VI. Atque hæc videlicet preces ordinariè recitandæ videntur; quibus tamen non obstantibus, poterunt Captivis alij adhuc Libelli precatorij (quales præcipuè esse possunt *de Prof. Brum P. Vogleri, Paradisus animæ, Liber precatorius S. Gertrudis, Thesaurus Precum*) offerri, ex quibus pro libitu suo varias preces seligere, & pro solatio suo recitare queant.

VII. Quòd si verò Captivus legere non posset, tum suadendum illi erit, ut Rosarij recitatione crebriore defectum hunc suppleat, eumque in finem integrum quotidie Pfalterium in tres partes distinctum tribus diversis temporibus devotè recitet. Sed & alium Dominicæ Orationis & Salutationis Angelicæ numerum ad honorem SS. Vulnerum, SS. Patronarum, quatuordecim Auxiliatorum (nempe SS. Georgij, Viti, Blasij, Dionysij, Erasmi, Panthaleonis, Cyriaci, Christophori, Achatij, Eustachij, Ægidij, Catharinæ, Margarethæ, Barbaræ, quos proinde post nomen *MARIÆ* in salutatione Angelica nominare potest) aut septem Asylorum, quæ sunt SS. Trinitas, Christus in SS. Eucharistia existens, Christus in cruce passus, beatissima Virgo, omnes Angelici Spiritus, omnes reliqui Sancti,

eti,

eti, Animæ in Purgatorio detentæ (nam & hæc probabilius pro nobis orant) aut alios similes ob fines pro sua devotione percurrendum sibi feligere poterit.

VIII. Denique pro jaculatoris tesseriis & suspiriis, quibus interdum se ipsum excitet, mentemque ad DEUM elevet, sequentes ei versiculi fervire possunt.

Pater mi, si possibile est, transeat Calix iste à me: verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat,

Ego quidem justè hæc patior, Dominus autem quid fecit.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, sed citò anticipent me misericordia tua.

Adjuva nos DEVS salutaris noster, & propter gloriam nominis tui libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Miserere mei DEVS secundùm magnam misericordiam tuam.

Fiat misericordia tua super nos, quemadmodum speravimus in te.

Tribulatio & angustia invenerunt me, mandata tua meditatio mea est.

Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.

Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini mei **JE-
SU CHRISTI.**

Domine, in flagella tua paratus sum, & dolor meus in conspectu tuo semper.

Mihi autem adhærere DEO bonum est, & ponere in Domino DEO spem meam.

Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se.

Sub tuum præsidium confugimus, Sancta DEI genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitate

tatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos semper Virgo gloriosa & benedicta.

Miseremini mei, miseremini mei saltem vos Patroni mei, quia manus Domini tetigit me.

OS. Angele Custos, defende me tuo Patrocinio, ne succumbam in rigoroso iudicio.

§. IV.

Quomodo contra tentationes muniendi sint Captivi.

Duplicis generis tentationes occurrere possunt Captivis, quarum priores sunt ipsis cum ægris & aliis afflictis communes (quales sunt tentationes contra fidem, diffidentiam & desperationis, timoris vitæ amittendæ, aut possessorum bonorum, sollicitudinis de Uxore & Liberis, impatientiæ, & metus Purgatorij, de quibus sequenti in capite fusiùs agetur) posteriores solis ipsis Captivis propriæ sunt, de quibus hoc loco breviter ostendetur, quâ ratione Operarius eosdem adversus ejusmodi tentationes munire debeat.

II. Prima itaque tentatio ex solitudinis & inclusionis molestia oritur, quæ ijs præcipuè gravis admodum accidit, qui majori priùs libertate, licentiâque sunt usi. Contra quam sic muniat. 1. Revocet illis in memoriam commune illud proverbium, quo dici solet: *Anima magis est, ubi amat, quàm ubi animat*: hortetur proinde, ut in Paradisum cælestem mente se conferant, & sic carceris molestias non sentiant, prout olim SS. Martyres fecerant, de quibus dicebatur: *Crus in nervo, animus in calo*. 2. Hortetur, ut in invocatione Sanctorum per varias preces, & lectione librorum spiritualium se instanter exercent; sic enim fore, ut cum veritate dicere possint: Nunquam minùs solus fui, quàm cum solus fui. 3. Considerare eos jubeat, quàm multi Sancti, se ultro in angustas cellulas propter DEVM, & animæ salutem incluserint, totamque propemodum vitam ibidem transegerint. Quot etiam hodie nobilissimæ, ditissimæ, & tenerrimæ Virgines ultro in perpetua claustra includi sinant, & pro summo DEI favore ac beneficio agnoscant. Dicat proin ad Captivos: *Potuerunt isti, & istæ, & vos non poteritis?* 4. Ostendat illis, quàm

quàm multorum bonorum causa hæc illis sit solitudo; eorum nempe, quæ multis Exercitia spiritualia ultro suscepta non sine summo animi solatio, fructûque attulerunt, ut scilicet se ipsos agnoscere, sibi que displicere, ac DEO placere, cum eo que in gratiam redire, ac vitam suam deinceps emendare, sancteque instituere possint, ut adeò verè dixerit S. Romualdus: *O beata Solitudo! O sola beatitudo!* & S. Hieronymus: *Mibi oppidum carcer, & solitudo Paradisus est.* Sed & S. Antonio vox cælo delapsa acclamârit: *Si quiescere cupis, Antonio vade ad interius desertum.* Cùm ergo & DEVS aliquo modo ad bonum Captivorum respiciens illa Osee c. 2. verba quodammodo usurpârit: *Ducam eam* (se nunc nominari putet quivis Captivus) *in solitudinem, & loquar ad cor eius.* merito pro singulari beneficio hanc solitudinem agnoscere debent.

III. Altera tentatio ex ipsius carceris pœdore, sœtore, vinculorum duritie, Custodum inhumanitate, Judicum inclementia, tormentorum crudelitate, aliisque similibus molestiis carcerem comitantibus oritur. Contra quam sic munit eos Operarius. 1. Exemplum Christi, & Sanctorum multo graviora patientium eos considerare jubeat, illaque sibi à pio Authore in Christi Persona prolata verba I. 1. de imit. c. 19. applicare: *Quid est, quòd loqueris, Fili? Cessa conqueri, considera meâ & aliorum Sanctorum passione. Nondum sanguinem restitisti. Parùm est, quòd tu pateris in comparatione eorum, qui tam multa passi sunt. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius feras tua minima. Et sibi minima non videntur, vide, ne & hoc tua faciat impatientia.* 2. Exemplum aliorum sæcularium multo pariter graviora patientium, maximè ægrorum, qui calculi, colicum, podagræ, dentium &c. doloribus vexantur, proponat. Quo modo se Thomas Morus, teste Sanderò p. 1. schif. Angl. solabat ut qui fingebat mundum hunc esse magnum carcerem, in quem omnes homines conjecti, unus post alterum ad mortem educatur. Eundem ob finem poterunt etiam molestiores quidam carceres à Christianis tolerati illis depingi, uti illorum Catholicorum, qui in Vandalorum Arrianorum persecutione, præter alia tormenta mille quadringenti quadraginta tres numero in unum acervum compressi cogebantur eo quo stabant, loco, naturæ necessitatibus servire, unde intolera-

rabilis fœtor exortus est, uti Victor Vticensis l. 2. perfec,
Vandal. scribit. Item P. Caroli Spinolæ & Sociorum, qui
quatuor annis in carcere omnibus aëris injuriis exposito, &
tam angusto, ut cuius non nisi spatium duorum palmorum
& trientis concederetur, seminudi, stantes, necessitati satisfac-
centes, tanta patiebantur, ut P. Carolus scripserit, neminem
illorum non malle vivum concremari, quàm illum carcerem
sustinere. Et tamen is ipse scripsit cuipiam in hæc verba: O
Pater, quàm suave est pro JESU aliquid pati! id ab ipso in
hunc carcerem ingressu luculenter & abunde sum expertus,
Paradisum in carcere habeo. 3. Suadeat illis, ut S. Francis-
ci Borgiæ exemplo præmittant duos Nuntios, scilicet cogni-
tionem peccatorum suorum, & inferni, qui propter ea illis
debeatur; sic enim certò futurum, ut carcerem optimè præ-
parati hospitij loco habeant. Ita sanè S. Chryostomus sua-
dit: *Si terribile aliquid videris (aut passus fueris) cogita gehem-*
nam, & deridebis. De duobus malis, inquit Thomas Kemp.
l. 3. c. 12. minus est semper eligendum; ut ergo æterna supplicia
futura possis evadere, mala præsentia studeas pro DEO equani-
miter tolerare. 4. Meminisse jubeat, quid Apostolus Rom. 8.
pronunciãrit, nimirum quòd non sint condigna passiones huius
temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis. Hor-
tetur ergo, ut solatio plenissimam Tertulliani apud Lyraum
in apoph. 5. Ign. sententiam sibi applicet: *O beati Servi*
Christi! O Christiani, membra vestra ligata sunt catenis, sed
spiritus vester est liberrimus. Iacent corpora in carcere, in equa-
lit, in tenebris, sed mentes vestras nihil potest perturbare. Hoc
tantum agite, conscendite cogitationibus vestris in palmam, con-
siderate pulchritudinem & suavitatem celestis gloria, vaga-
mini per pulcherrimas mansiones, quas Christus ait esse in calis.
Quoties eas spiritu deambula veritis, toties in carcere non eritis;
nihil cruc sentit in nervo, cuius animus est in calo.

I V. Tertia tentatio ex infamiæ, quam incurrisse se pu-
tant, gravitate oritur, tantòque gravius cruciat, quantò pluri-
perumque fama ab ejusmodi hominibus prius amata & de-
fensa fuit. Contra quam tamen sic eos munire poterit Opera-
tibus. 1. Christi iterum exemplum proponat, & considerare ju-
beat, quàm exigua sit infamia eorum cum Christi infamia &
contemptu comparata. 2. Innumerorum quoque martyrum

exemplum ob oculos ponere jubeat, qui omnes similem & graviolem longè infamiam sunt passi, & tamen nullam in tristitiam conceperunt, memores sermonis à Christo Matt. 5. prolata: *Beati estis, cum maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum adversum vos: Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* 3. Ostendat eis, quod sit ipsorum in potestate, bonam æstimationem sui apud DEUM acquirere, ipsiusque amicos fieri, qui summus est honor: non esse proinde curandum, quid homines de ipsis sentiant, sed potius ante oculos ponendum DEUM, qui illa Elcanæ ad Annam uxorem prolata verba proferat: *Numquid ego melior tibi sum, quàm decem Filij:* aut potius omnes homines optimè & pessimè de te sentientes? 4. Insinuet illis, quod etiam apud homines hanc infamiam facile obliterare possit per sanctiorum vitam institutam; quid enim S. Mariæ Magdalenz, S. Augustino, S. Pelagiæ & similibus obfuit, aut etiamnum obest, quod aliquando per gravia peccata publicam infamiam contraxerint? Certè major etiam apud homines est admiratio & æstimatio unius Peccatoris seriam pœnitentiam agentis, quàm mille aliorum, qui nunquam similem infamiam incurrerunt; sicut & magis æstimatur & laudatur miles, qui post fugam redit ad pugnam, atque insignem victoriam reportat, quàm qui nunquam fugit, sed nec egregium quodpiam facinus in bello patravit. 5. Meminisse jubeat, quàm multi in Comœdiis ad modicum tempus irrideri se, & pro stultis haberi patiantur, ut diuturnam apud Spectatores gloriam, laudemque consequantur; quidni ergo & ipsi infamiam brevi tempore duraturam libenter patiantur, ut tantò majorem olim per totam æternitatem gloriam, famamque apud DEUM, & universos Cœlites consequantur?

V. Quarta tentatio ex odio eorum, quos causam captivitatis fuisse suspicantur, proficiscitur, contra quam sic munit eos Operarius poterit. Et 1. quidem exemplum iterum Christi proponat, qui, etsi sciret, Judæos fuisse causam acerbissimæ suæ passionis, non modò tamen nullum erga eos odium concepit, sed potius Patrem pro iis precatus est, dicens: *Pater, mitte illis, quia nesciunt, quid faciunt*, Luc. 23. 2. Ostendat illos instrumenta fuisse divinæ justitiæ & castigationis, atque adeo perinde ut Filij morigeri manum & virgas, quibus ex-

duntur, osculari solent, omni veneratione & amore complectendos esse. 3. Etsi malam illi habuissent intentionem, DEO tamen non deesse media, per infinitam Sapientiam & Potentiam malum hoc convertendi in bonum, ut adeò æquali jure ad illos cum Josepho Patriarcha c. 50. dicere possint: *Num DEI possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum, sed DEVS vertit illud in bonum.* 4. Demonstret, non esse nunc tempus irascendi & vindicandi sese, sed ignoscendi, ut, *quâ mensurâ mensi fuerint, eâdem remetiatur ipsis Deus;* quâ ratione enim propediem coram supremo Judice comparituri favorem sententiam sperare poterunt, qui adeò se difficiles in remittendis Proximo minoribus culpis, imò omnino fortè nullis ostenderint?

V I. Quinta tandem tentatio oritur ex ipsius damnationis & supplicij extremi timore; contra quam sic eos munire poterit Operarius. 1. Ostendat illis, quàm inutilis & imprudens sit hic timor; vel enim sequetur damnatio, quam timent, vel non sequetur; si non sequatur, frustra se cruciant timore illius mali, quod nunquam eveniet; si autem sequutura sit damnatio, tum saltem ante tempus imprudenter se affligunt illius imaginatione, sicque duplo graviùs, diuturniusque sibi reddunt supplicium. 2. Ostendat, quàm longè aliter Christus se gesserit, utpote qui timorem illum non prius admittere voluit, quàm cum proximè jam imminebat damnatio, & tunc ad montem Oliveti confugit dicens: *Pater mi, si possibile est, transeat calix iste à me, verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.* Hortetur ergo illos, ut & ipsi tam salubre hoc exemplum sequantur, & nunc se DEO penitus resignantes dicant cum Heli; *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, hoc faciat.* Ubi verò propinquius periculum damnationis ad verterint, juxta exemplum Christi ad montem Oliveti, id est, misericordiae divinae confugiant, & supradictam cum ipso Christo orationem repetentes, simile cum ipso robur, solatiùmque expectent. 3. Persuadeat, Magistratum nihil decreturum, nisi quòd jam ab ipsa usque æternitate in divino, justissimoque cœli consistorio conclusum est; quæ proinde sententia cum ex una parte inmutabilis ex altera parte autem summa cum sapientia ac bonitate concepta sit, decet, ut summa cum reverentia, animique tranquillitate excipiat. 4. Firmissimè ipsos credere jubeat,

Instruct. III.

N

DEVM

DEUM, qui fidelis est, & neminem tentari, aut onerari sua vires patitur, ipsis perinde, ac olim SS. Martyribus adfuturum auxilio suo, effecturumque, ut magna cum animi æquitate, constantiâque id omne, quod per Magistratum decreturus est, sustinere possint, id quod ipsi haud dubiè in pluribus, extremo supplicio affectis nõ semel factũ viderint. §. Meminisse quoque ipsos jubeat, quodcunq; supplicium decernendum sit, brevissimo tempore absolvi, atque adeo æquissimo, imò & hilariter animo tolerandũ esse, si cum æterno & inexplicabili supplicio comparatur, quod propter peccata sua in inferno sustinere debuissent, si Deus ipsos perinde, ut alios ejusmodi Peccatores, vel statim post peccatum ex hac vita avocasset, vel in statu peccati obduratos discedere permisisset. Certè si illis, qui nunc obminora peccata in inferno cruciantur, hæc gratia fieret, ut in hanc vitam redire, suâque delicta commertis suppliciiis expiari possent, promptissimis, lætissimisque animis universis, quæ ullus unquam reus sustinuisset, supplicia toleraturos.

§. V.

Quomodo ad extremum supplicium disponendi & animandi sint Captivi.

Quantopere conniti debeat Operarius, ut hoc in negotio munus suum accuratè impleat, tam ex ijs, quæ sequenti capite §. 1. dicuntur, colligi potest; tum verò etiam ex eo patet, quòd, cum ingens plerumque Populi multitudo ad talia Reorum supplicia concurrat, tot Arbitros ac Testes suæ in hoc officio peritiæ, charitatisque sit habiturus, quot Spectatores & Auditores numeraverit. Porro cum aliqua sint, quæ circa ejusmodi Reos ante sententiam mortis, aliqua post illam, aliqua demum post ipsam Rei mortem observanda sunt, placet illa majoris claritatis & ordinis gratiâ sub distinctis titulis proponere, ita tamen, ut prius moneam Lectorem, cum eadem in ferè sit Reorum ad extremum supplicium damnatorum, atque ægrorum in lecto morientium quoad dispositionem & animationem conditio, ideo pleraque, quæ sequenti capite de ægro ad Confessionem, & S. Viaticum disponendo, & per adhortationibus, suspiriisque excitando, atque ad ultimam denique luctam animando dicuntur, etiam in hac occasione circa Captivos cum debita proportione observanda esse.

MEMBRUM I.

Quid ante sententiam fatalem sit observandum
Operario circa Captivos.

I. Ante sententiam visendi erunt frequenter, cum plerumque varijs tentationibus agitentur, & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudésque rerum parum, & sæpe etiam obstinati sint. Proderit ergo prius totum statum Rei cognoscere, & tum ad seriam pœnitentiam disponere.

II. Curet, ut ob suum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla vitæ habeatur à Reo in magno honore, ut tantò potius facilius ei se aperiat; si enim ignotus accedat, timendum est, ne minùs feliciter negotium succedat, & Confessarium talem Reus semper suspectum habeat.

III. Ante latam sententiam non expedit ejus audire Confessionem, ne timore supplicij peccatum reticeat. Horreat tamen interea ad recitationem Rosarij, aut aliarum precum; subministret pios libellos: suadeat præparationem ad confessionem generalem: doceat, quâ ratione se manè & vespere DEO commendare debeat, quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio, quâ ratione in voluntatem DEI se resignare, quomodo Animarum purgatorij meminisse, & consideratione vel caelestium gaudiorum, vel infernorum cruciatuum se solari possit.

IV. Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicij remittendi patrocinium, quia sic Reum non posset tam commode disponere ad seriam pœnitentiam, accuratamque confessionem; semper enim Reus haberet spem vitæ à Confessione obtinendæ; quod si hâc spe cadat, abalienaretur ab eodem, utpote qui causam suam non bene egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omitturum, quod in illius commodum cedere possit; quia tamen Justitiæ cursus suus relinquendus, & Magistratus tum propter obligationem, quam habet, scelera puniendi; tum propter maturam considerationem, quam in hujusmodi causis adhibet, non facillè mutat sententiam, ideo suadere se dicat, ut in divinam voluntatem se penitus resignet, & quò prævisa tela minùs feriant, ad
N 2 quam-

quamcunque sententiam de manu Judicis non aliter atque de manu ipsius DEI accipiendam se præparet.

V. Adhortetur illum sedulo, ut hoc tempore à DEO is subsidium animæ concessio utatur serio, sapius eliciat actum contritionis (quem in finem, si rudis sit reus, proderit conceptis verbis præire, aut quærere ex ipso, num doleat de peccatis, eò quòd DEVM velut summum bonum super omnia à se dilectum tam graviter offenderit) imitetur SS. pœnitentes, ut Latronem in cruce, S. Mariam Magdalenam &c. quorum historias proderit recensere: suadeat insuper, ut incommoda, quæ justitia injungit, DEO offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro animabus purgantibus pœnas suas, aut certè pro proprijs peccatis offerat.

M E M B R U M II.

Quid post latam sententiam sit observandum.

I. Cùm hoc in articulo versetur cardo salutis, Operari DEVM sibi & DEO placare, omni, quo potest, modo studeat, orationibus, pœnitentijs, & subsidio spiritali ab alijs etiam expetito.

II. Ante omnia disponat Reum ad sententiam justitiæ æquo animo suscipiendam; ipse verò Reo non significet sententiam, sed per Ministros justitiæ significari curet, ex quibus ubi eam intellexerit, tum primùm conetur eum potentibus argumentis ad patientiam & resignationem excitare; inter quæ argumenta primarium jure merito locum habet Christi patientis exemplum, quod proinde assiduò ipsi ob oculos ponendum est, perque illud omnes tentationes, quæ, sive ex genere, sive causa, sive alijs circumstantiis mortis decreta oriuntur, solvendæ. Proximum ab hoc locum habet SS. Exemplum, maximè eorum, qui simili genere mortis obierunt, aut qui imbecillitatem sexûs fortitudine sua superârunt. horum ergo velut agmen obijciendum est Rei animo, simulque illa S. Augustino olim facta admonitio adjicienda: poterunt isti & istæ, & tu non poteris? Vehementer etiam ad leniendum Rei dolorem prodest, si singularis DEI erga ipsius bonitas clarè demonstretur, quâ ei gratiam fecit, quam Mauri-

tritus Imperator olim pro speciali beneficio habuit (dum scilicet illi optio facta est, commissum scelus in hac aut altera vita luendi) & multis millibus hominum sceleratorum Deus non concessit, utpote quos misera & improvisa morte in sceleribus obire permisit. Hortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quam ipso opere gratum sese exhibere conetur Reus, atque ad mortem fortiter subeundam tantò accuratius se disponere studeat, quantò plura & efficaciora ipsi mèta DEVS ad hunc finem concessit, puta plenum rationis usum, carentiam dolorum corporis, præsentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, præscientiam horæ mortis, agonis breviteratem, & similia, quæ proin paulò clariùs ei explicanda sunt. Tandem plurimùm conducet, bene explicare, quàm terribilem sententiam, coram quanta multitudine auctore, quàm gravia, eaque æterna tormenta sustinere debeant damnati, quæ & ipse promeritus quidem fuisset, sed nunc in mitiorem mutata sunt pœnam. Fortiter ergo sustineat illam, gratiasque DEO agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proin cum S. Augustino: *Domine hinc ur̄s, hinc seca, modo parcas in æternum.* Non sunt condignæ passionis huius temporis ad damnatorum pœnam, quæ revelata est nobis.

III. Ante omnia Confessionis & Evcharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autem hæc notanda sunt ex Laymanno lib. 8. Tract. 6. c. 5. Primum. Secundum probabiliorem sententiam reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud plenè probari non posse. Secundum, post latam à Iudice sententiam desinere in Reo obligationem confitendi criminis, quod antè, quamvis injustè, negarat, quia finito iudicio finitur etiam obligatio Rei. Tertium est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sine peccato crimen etiam capitale sibi imponere, quia vita non est digna, ut tanto dolore servari debeat; imò posse etiam jurare æquivocando, docent teste Diana p. 3. tr. 5. ref. 7. communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. Quartum, si notetur eum in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsum debere ad restitutionem famæ, maximè si innocentibus delictis impenderet periculum vitæ. Quintum est, ipsam mor-

tem Reo in pœnam scelerum commissorum solere imponi, unde levis ipsi pœnitentia à Confessario imponi potest. Sextum est, enitendum esse Sacerdoti, ut, si Reus odium aliquod in Judicem aut partem adversam, aut testem habeat, id omne ex animo ejusdem evellere studeat.

IV. Si Confessarius satis manifestè intelligat, damnatum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere Judicem ob tres causas. Prima est, quia communiter frustra monebit, cùm Judex secundùm allegata procedat. Secunda est, si innotescat semel, tali modo Reum esse liberatum, timendum erit, ne alij sacrilegè crimen in confessione celent ob similem spem mortis evadendæ. Tertia est, quia si plurius Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, reliquos esse reos, & crimen esse confessos.

V. Reo per Confessionem expiato, & SS. corpore Domini refectò præter Confessarium, & ejus socium non expedit plures cum eo conversari; ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutem pertinet, omnem sermonem de amicis, parentibus &c. præcidentes.

VI. Ultra duas horas colloquium non protrahatur, ut quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen hoc in re ipsius Rei voluntati & necessitati, qui, si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium caveatur, proderit cum eodem nunc de rebus pijs loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanjas, aut alias preces; nunc familiariter admonere, ut quiescat, se interim dicturum horas, & in suis orationibus fore ejusdem memorem; nunc Reo quasi dilectissimo simulato, cum adstantibus de rebus sacris loqui, recensere accommodatas temporis historias, maximè de aliquibus Reo generosâ morte defunctis.

VII. Ultima nocte imminente admonebit Reum, ut dormiat, ne timor mortis imminentis hominem nimis debilitet, & indispositum reddat diei sequentis necessariis admonitionibus, & imparem doloribus exantlandis. Expedit autem dormienti adesse quendam, qui, si necesse sit, consolari queat, quia tunc magis crescunt tentationes & desolationes.

M E M B R U M I I I.

Quid circa ipsam productionem & supplicium
Rei sit observandum.

I. Illuſcente fatali die prima ſit cura Sacerdoti, ut formato S. Crucis ſigno, & invocato in vota DEO, eidem dies illa offeratur intentione optima; uniatur diei, quo Chriſtus paſſus eſt; imploretur auxilium Sanctorum, præſertim Patronorum, & illius, cujus nomen gerit Reus. Detur opera, ut confiteatur iterum, lucretur indulgentias, conformetur voluntas cum divina, & alia exerceantur pietatis opera, uſque dum carcere educatur: ſolatio erit magno, ſi indicetur pro ejus felici morte jam litatum DEO, pro anima verò denuò litandum. Spondeat quoque Sacerdos, ſe rogaturum plures, maxime verò Spectatores poſt ſupplicium ſumptum, ut pro eo preces, & fortè etiam indulgentias aliquas (maximè menſuræ Communionis, ubi earum facultas eſt) offerre dignentur.

II. Caveat, ne quidquam ad feſtinandam mortem proferat; imò interrogatus à ſatellitibus vel alijs, an omnia ſint absoluta? reſpondeat, ſui muneris eſſe, cum Reo de animæ ſalute agere, reliqua ſui fori aut judicij non eſſe. Secundùm Vaſquez tamen irregularitatem homicidij publici non incurrit perſonæ privatae, ſed tantùm Miniſtri Juſtitiae.

III. Curet, ut, cum educitur Reus, ejuſque ſcelera publicentur; item cum ducitur ad locum ſupplicij, atque ad eum pervenitur, ſemper habeat preces commodas, quales peti poſſunt ex Troſtbrunn P. Vogleri & alijs, quamvis valde ſuaſum, ut orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apoſtolorum frequenter recitando præeat, & ſubinde convenientes actus variarum virtutum immiſceat. Saepe etiam SS. Paſſionis mentionem faciat, atque in memoriam revocet, quomodo Chriſtus raptus fuerit ad tribunalia, ductus, crucifixus &c. ſuaſque actiones uniat illius actionibus.

IV. Cum fertur ſententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & reſignatione magna de juſtiſſima DEI manu accipiat, rogétque DEUM ardentibus ſuſpirijs & verbis

ferventibus, ut intuitu hujus feralis sententiæ dignetur cum sententia mortis æternæ liberare.

V. Cùm Reus ad mortem pergit, summopere curandum est, ne oculis huc illuc vagetur, obvios salutet, aut alloquatur, maximè amicos aut consanguineos, sed totis viribus in unam animæ salutem incumbat. Si transeundum sit prope templum vel crucem, juvabit Christum vel sacram ædem inclinato capite, aut forsitan etiam flexo poplite venerari, & operam gratiæ divinæ exposcere.

VI. Proderit in tam funesto itinere orare continuo, quod ut fiat suavius, nunc è libello preces recitentur, nunc è memoria, prout affectus dictaverit, actus virtutum eliciantur, præsertim contritionis, fidei, spei, resignationis, invocationis, &c. Sæpe tamen clamare non expedit, quia non rarò magis turbatur animus Rei, & quodam horrore percellunt vociferationes hujusmodi. Curet, ut manibus teneat crucem, circumligatum sit rosarium, si quidem manus post tergum non sint revinctæ, tum enim ipse crucem ferat, & sæpius offerat deosculandam.

VII. Cùm in conspectum loci fatalis venerit, conetur Reo adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andree in memoriam revocare, & explicare, quo animo Christus montem Calvariæ ascenderit. Juvabit etiam frequenter tum repetere voces illas: *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra: Domine, non quod ego volo, sed quod tu. Domine, hinc ure, hinc seca; modò parceas in æternum. Etiam si occiderit me, in eo sperabo.*

VIII. In ipso loco denuò & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat conscientiam? num iterum confiteri velit? an alia quapiam tentatione impugnetur? adhortetur exquisitis verbis ad luctam ultimam, in quâ si victor evadat, triumphaturus sit in æternû. Iterum quærat, num omnibus ignoverit? ingementur actus contritionis, resignationis, virtutum Theologicarum, suadeatur osculum crucis, & ejusdem ad pectus amorosa appressio.

IX. Ut majori cum alacritate vel ictum, vel laqueum recipiat, rursus polliceatur Operarius, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à cohortatione ad patientiam. Curet, ut sæpe ingeminet SS. nomina Je-

na JESUS, MARIA. Et, In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

X. Si fur ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, cupiat confiteri, censet doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel petere posse à Judice, ut eum rursus demittat, quia Confessarius respectu animæ in Reum jus habet fori interni; vel si nullus alius adsit modus, e minus eum absolvere possit propter datum signum confessionis.

XI. Quod si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Doctor censet, ipsum posse invitum, & non confessum plecti, cum ex malitia & non tantum ex fragilitate in tale periculum se conjiciat. Tentanda tamen prius sunt omnia cum tali obstinato, & 1. Hortandus etiam flexis genibus, si opus erit ad curam animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impœnitentium, Inferorum pœnæ. 3. Irato vultu discessus simulandus. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat consilia. 5. Redeat Operarius, & excuset factum; ostendat spem sanioris mentis & consilij, paratum se sanguinem pro ipsius salute fundere, si fieri possit, & DEUS velit. 6. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & Reus monendus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat.

M E M B R U M IV.

Quid post mortem Rei sit observandum.

I. Postquam Reum vitâ excessisse judicaverit, hortetur circumstantes Spectatores, ut animam defuncti DEO fecum commendent, ut, si quid expiandum adhuc illi de peccatis restiterit, id per infinitam suam misericordiam & passionem ac merita Filij sui, ac Domini nostri JESU CHRISTI condonare dignetur. Quod quidem hoc vel simili modo præstare poterit: *Per dilecti Spectatores, spectâstis agonem & luctam ultimam dilectissimi in Christo Fratris nostri N. cuius animam, etsi ob mortem tam piè & Christianè obitam merito speremus, ab Angelis in cælos fuisse deportatâ, quia tamen occulta nobis sunt admiranda Dei iudicia, ideo, ut si quid fortè eidè adhuc in altera vita expiandum restabit, id per infinitam DEI misericordiam, meritaque copiosissima Christi Filij eius, & omnium Electorum suorum*

suorum relaxetur, omnes illius nomine obsecro, & obsecror, ut cum animam illius omnipotenti DEO commendatis, & semel orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitetis. Quibus dictis genuflectens dicere poterit clara voce preces ex prescripto Ritualis Romani post egressum animæ dicendas, & circa finem sequentis capitis ponendas, vel ipse etiam cum Spectatoribus occultè Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam dicere, eaque finitâ clarè pronuciare poterit sequentia verba: *Requiem æternam dona ei, Domine, & lux perpetua luceat ei.*

II. Postquam ab oratione surrexerit, valde expedire videtur, ut, quandoquidem tum animi Spectatorum ob supplicij conspecti horrorem bene admodum dispositi creduntur, brevem ad eos exhortatiunculam instituat, quâ eosdem universim ad timorem DEI ob tam amaros peccatorum fructus, speciatim verò Parentes ad bonam Filiorum educationem Liberos verò ad obedientiam Parentibus, & cultum Numini præstandum exhortetur. Id quod hæc vel simili ratione præstari posset: *Perdilecti Spectatores, exhibuistis opus Christianæ pietatis, pro quo Defuncti nomine debitas vobis gratias persolvite, rogoque, ut etiam deinceps eundem in precibus vestris commendatum habere non omittatis. De reliquo, quoniam ad hoc vestre Spectaculum vos non curiositatis duntaxat gratiâ, sed fructus vitam spiritualis capiendi causa confluisse credo, omnes vos in Domino adhortor, ut, quam olim Philosophus quidam Sapientissimus Regi cuiusdam suggererat, doctrinam atque sententiam, hanc vos hodie à carissimo Fratre vestro modò piè in Domino defuncto vobis commendatam credatis, nimirum nihil incipe, priusquam exitum consideres. O si dilectus Frater noster, dum scelus, propter quod modo supplicio extremo affectus est, perpetravit, hunc tam amarum illius exitum prius considerasset, profectò nunquam ad tam fatale facinus manus suas extendisset. Vos ergo, dilecti, alieno damno, & exemplo respiscite, & discite, quòd, ut DEVS per Prophetam Ieremiam verissimè dixit, malum & amarum illi fuerit, reliquisse Dominum DEVM suum, & non fuisse timorem eius apud ipsum. In omnibus ergo operibus vestris memoramini novissima vestra, & in æternum non peccabitis. Aliàs si forte ob malam educationem, vel societatem, vel consuetudinem malam Reus ad scelus tantum perpetrandum inductus est, id quod*

quod ex ipso facile per colloquia ante mortem instituta intel-
ligere licebit) poterit ex hac ipsa causa occasionem fructuosæ
exhortationis desumere, & imprimis breviter narrare histori-
olam de filio, qui, cum per scalam ad furcam ascenderet, Pa-
trem ad se, quasi ultimum valedicturus, & secretum aliquod
manifestaturus vocavit, & accedenti aurem dentibus abscedit;
eo quod per ipsius indulgentiam huc esset adductus. Inferat
proinde Operarius, idem facturum fuisse nunc defunctum, si
socios aut Parentes præsentis habuisset. Hortetur proinde
Parentes, ut correptioni Liberorum invigilent; Liberos, ut
correctionem paternam recipiant, omnes verò, ut malam so-
cietatem & consuetudinem fugiant, ne in similes culpas, infa-
miamque ac supplicia incidant.

II. Denique, ubi domum regressus fuerit, imprimis de-
bitas DEO, Cœlitibusque gratias pro felici successu tam diffi-
cilis functionis persolvat; subinde super actiones suas omnes
cum Captivo suo susceptas se reflectat, ut, si quid minus dextrè
à se peractum, vel certè minus prosperè cessisse adverterit, de-
inceps in simili casu emendare queat. Quod si verò aliunde
cogoverit, aliquos in illo loco, in quo degit, sanguine vel
cognitione Reo conjunctos habitare, magnæ caritatis opus
præstabit, si eos invisere, solari, & quàm Christianè ac piè
cognatus obierit, significare dignabitur, simulque admone-
bit, ut animæ illius in precibus suis sæpius meminerint, sa-
cræque legi curent, & alijs Christianæ caritatis opreibus
juvent.

CAPUT VI.

DE APOSTOLICA ÆGRORVM ET MORI- BUNDORVM VISITATIONE.

Modum cum his agendi varij tradunt Authores, præcipuè
P. Joannes Polancus in Methodo moribundos adjuvan-
di; P. Georgius Voglerus in libro suo, quem *Trost-Drum* seu
Fontem consolationum inscripsit; P. Georgius Mentzius de
arte patiendi & compatiendi; P. Philippus Servius in Amico
Fideli, sive modo juvandi moribundos. R. D. Georgius Pisto-
rius in libello, quem spirituales Apothecam seu *die Geistli-
che Haus-Apotheken* vocavit, & plures alij, ex quibus tamen
ca duntaxat, quæ magis ad praxin quotidianam accommoda-